

امتحان چیست، چه شرایطی دارد و در چه بستری شکل می‌گیرد؟

امتحان چیست؟ امتحانات الهی چه ویژگی‌هایی دارند؟

همه ما به محض شنیدن سؤال «امتحان چیست؟» به یاد امتحان‌های دوران مدرسه و دانشگاه، کنکور، آزمون رانندگی و انواع امتحان‌هایی می‌افتیم که در طول زندگی خود داشته‌ایم. در اینجا منظور ما از امتحان مهم‌ترین و سرنوشت‌سازترین نوع امتحان، یعنی امتحانات الهی است. هر کدام از ما همواره در همه صحنه‌های زندگی در حال امتحان هستیم. آزمون‌های الهی سنت تغییرناپذیر و حتمی خداوند هستند و هیچ‌کس نیست که آن‌ها را تجربه نکند.

شاید جالب باشد که وقتی لزوم امتحان شدن و امتحان پس دادن در زمان تحصیل برای ما روشن می‌شود، که از هیجان‌ات زمان مدرسه و نوجوانی فاصله گرفته‌ایم؛ هر چند حتی در همان شرایط هم اگر از ما بپرسند به کدام درس‌ها مسلط‌تریم، درسی را نام می‌بریم که معلمی سختگیرتر داشته و در طول سال امتحانات بیشتری از ما گرفته است؛ پس می‌توانیم بگوییم لزوم و چرایی امتحان دادن، به گونه‌ای برای همه ما روشن است و برای کشف چستی امتحانات الهی و لزوم آنها تنها کافی است زمینه‌ای که خدا در آن از ما امتحان می‌گیرد را پیدا کنیم.

در هر امتحانی، توانایی‌ها و دارایی‌های ما مشخص می‌شود و به قول معروف آزمون‌ها معلوم می‌کنند که ما چند مرده حلاجیم. هر کدام از ما در امتحان‌های الهی عکس‌العمل‌های متفاوتی از خود نشان می‌دهیم؛ برخی به خوبی از پس آن‌ها برمی‌آییم و برخی دیگر در این امتحانات مردود می‌شویم. نتیجه آزمون بستگی به میزان آمادگی و دارایی ما در آن زمینه دارد؛ همان‌طور که اگر دانش‌آموزی درسش را به خوبی خوانده و تمرین کافی داشته باشد، به خوبی از پس امتحان‌هایش برمی‌آید و بالعکس. امتحان‌هایی که در دنیا برای ما پیش می‌آید، در واقع سونوگرافی بخش انسانی وجود ما هستند و میزان سلامت باطن ما را مشخص می‌کنند؛ چون حقیقت انسان در درگیری‌ها و تضادها آشکار می‌شود.

ممکن است این سؤال برای شما پیش بیاید که مگر امتحان و آزمایش کردن برای شناختن چیزهای ناشناخته و مبهم نیست؟ پس خداوند، که عالم مطلق است و به ظاهر و باطن هر چیزی آگاه است، منظورش از امتحان چیست؟ در پاسخ به این پرسش

باید گفت که هدف خداوند از امتحان با هدفی که ما از آزمایش‌ها و امتحان‌ها داریم، بسیار متفاوت است. سؤال دیگر این است که زمینه‌ها و بسترهای امتحان چیست و ما چگونه آزمایش می‌شویم؟ در این مقاله به این سؤال‌ها پاسخ خواهیم داد.

خداوند چه کسانی را و چگونه امتحان می‌کند؟

همان‌طور که گفتیم امتحان‌ها از قوانین و سنت‌های ثابت و تغییرناپذیر الهی هستند و همه انسان‌ها، حتی پیامبران در زندگی خود با آن‌ها مواجه می‌شوند.^۱ سختی‌ها، موانع و مشکلات زندگی یک عامل ضروری در حرکت انسان به سوی تکامل هستند؛ در نتیجه هرچه میزان تقوا و درجه انسان بالاتر باشد، باید حجم بیشتری از سختی‌ها را تحمل کند و با دشمنان قدرتمندتری بجنگد.^۲

همه ما در هر لحظه در حال امتحان شدن و رشد و تکامل هستیم؛ به عبارتی با همه ارتباط‌ها، انتخاب‌ها، رفتارها و افکار خود آزمایش می‌شویم و هیچ برخوردی بین ما و دیگران پیش نمی‌آید، مگر آنکه امتحانی از جانب خداوند است. بسترهای امتحان‌های الهی بسیار گسترده است و شامل ترس، گرسنگی، سختی، بیماری، از دست دادن اموال و عزیزان، و سوسه‌های شیطان، هوای نفس، افراد حسود، کافران و منافقان می‌شود. علاوه بر سختی‌ها انسان با نعمت‌هایی مانند ثروت، زیبایی، فرزند، سلامت و امنیت هم آزمایش می‌شود، به طور کلی هیچ نعمت و نعمتی یا خیر و شری نیست مگر اینکه یکی از امتحان‌های الهی است.^۳

نکته بسیار مهم این است که هرکدام از ما با توجه به شرایط زندگی و کمالات خودمان آزمایش می‌شویم و امتحان هرکس به اندازه وسع اوست؛^۴ بنابراین امتحان‌ها و سختی‌هایی که در زندگی ما وجود دارد، خارج از توان ما نیست؛ همان‌طور که

^۱سوره بقره، آیه ۱۲۴ و سوره انعام، آیه ۱۱۲

هر که در این بزم مقرئتر است/جام بلا بیشترش میدهند ۲

سوره انبیاء، آیه ۳۵

سوره بقره، آیه ۲۸۶

هیچ‌وقت از یک دانش‌آموز دبستانی امتحان شیمی یا فیزیک گرفته نمی‌شود، اما از یک دانش‌آموز دبیرستانی در رشته تجربی می‌توان توقع داشت، که بتواند از عهده این امتحان به خوبی برآید.

هدف خداوند از امتحان چیست؟

مهم‌ترین هدف آزمایش‌های الهی پرورش و تربیت انسان و رشد و شکوفایی استعدادهای نهفته اوست. هر کدام از ما به طور بالقوه دارای اسماء و صفات الهی هستیم و آزمون‌ها برای ما بستری ایجاد می‌کنند تا این اسماء را به فعلیت برسانیم؛ همان‌طور که یک دانه در دل خاک با تحمل سختی‌ها و گذراندن شرایط گرما و سرمای طبیعت رشد می‌کند، ما هم در دنیا با گذراندن امتحان‌های الهی و روبه‌رو شدن با سختی‌ها و حوادث مختلف رشد کرده و کمالات انسانی کسب می‌کنیم.

بیماری‌ها، رنج‌ها و سختی‌های دنیا به بخش طبیعی و حیوانی ما وارد می‌شوند، اما باعث فعال شدن، رشد و تقویت بخش انسانی وجود ما می‌شوند، مانند زغال سنگی که با تحمل فشار و سختی به الماسی درخشان تبدیل می‌شود. در حقیقت هر بلا و مصیبتی در هاله‌ای از نعمت برای ما فرستاده می‌شود!

از دیگر اهداف امتحان‌های الهی این است که در امتحان‌ها و دگرگونی‌های روزگار، دارایی‌ها و کمالات ما مشخص می‌شوند. برخی از افراد بسیار دانا و عالم هستند، اما دانایی‌هایشان به دارایی (ابزار مورد نیاز در آخرت) تبدیل نشده است. امتحانات الهی در واقع همان فشارهایی است که به بخش‌های پایینی و محدود وجود ما وارد شده و باعث می‌شوند که میزان تعلق و مشغولیت خود به کمالات غیرانسانی را متوجه شویم؛ در نتیجه امتحانات الهی بستری برای کشف ضعف‌های روحی و ناکارآمدی‌هایی است که در نفس ما به وجود آمده و با هر امتحان می‌توانیم یک پله در جهت کسب ابزارهایی که برای زندگی در شرایط زیستی آخرت به آنها نیازمندیم، پیش برویم.

در این درس ابتدا گفتیم که امتحان چیست و سپس بیان کردیم که امتحان‌های الهی سنت حتمی خداوند هستند و شامل همه افراد حتی پیامبران می‌شوند. ما در هر لحظه از زندگی خود در حال آزمایش هستیم. هر سختی و مصیبتی، مانند ترس، فقر، بیماری، از دست دادن عزیزان یا مشکلات همسررداری و فرزندداری و هر نعمتی، مانند ثروت، سلامتی، علم یا زیبایی، همگی زمینه‌های آزمایش ما هستند. هرکس با توجه به شرایط خود آزمایش می‌شود و آزمون‌ها خارج از طاقت و توانایی ما نیستند. امتحان‌های الهی موجب رشد و شکوفایی استعدادهای ما می‌شوند و باطن و دارایی‌های ما را آشکار می‌کنند.

شما چه نمونه‌هایی از امتحان‌های الهی را تجربه کرده‌اید؟ نظر شما درباره این نوع از امتحان چیست؟ مشتاق شنیدن نظرات شما هستیم.

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer